

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Інституту народознавства
Національної академії наук України

 акад. С.П. Павлюк

“4” вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ТКАНИНА ТА ВБРАННЯ

рівень освіти	<u>третій (освітньо-науковий) рівень</u>
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> <i>(шифр і назва галузі знань)</i>
напрямок підготовки	<u>доктор філософії</u>
спеціальність	<u>032 – історія та археологія</u> <i>(шифр і назва спеціальності)</i>
вид дисципліни	<u>за вибором</u> <i>(обов'язкова/за вибором)</i>
відділ	<u>народного мистецтва</u> <i>(назва відділу)</i>

Робоча програма дисципліни вільного вибору “Українська народна тканина та вбрання” для аспірантів за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Розробник: **Никорак Олена Іванівна**, доктор мистецтвознавства, професор, провідний науковий співробітник відділу народного мистецтва Інституту народознавства НАН України.

Робоча програма затверджена на засіданні відділу народного мистецтва

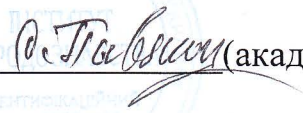
Протокол № 5 від “16” червня 2020 р.

Завідувач відділу народного мистецтва

“2” вересня 2020 р. (с.н.с. Герус Л.М.)

Схвалено Вченою радою Інституту народознавства НАН України

Протокол № 7 від. “3” вересня 2020 р.

“4” вересня 2020 р. Голова (акад. Павлюк С.П.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 03 — гуманітарні науки (шифр і назва)	Дисципліна вільного вибору аспіранта
	Спеціальність 032 — історія та археологія (шифр і назва)	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціалізація: етнологія	Рік підготовки:
Загальна кількість годин — 150		2-й
		Семестр
		III-й
		Лекції
		26 год.
		Практичні, семінарські
		24 год.
		Самостійна робота
		100 год.
		Індивідуальні завдання:
		год.
		Вид контролю: іспит

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання — 50/100

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Дисципліна “Українська народна тканина та вбрання” викладається аспірантам спеціальності 032 історія та археологія обсягом 150 години (5 кредитів). З них 50 — аудиторні години (26 годин — лекцій і 24 годин — практичних), 100 годин — самостійна робота.

Мета і завдання: Використовуючи найновіші здобутки української етнології та мистецтвознавства, сформувати у майбутніх дослідників-етнологів знання про традиційно-побутову культуру українського народу, зокрема про народну тканину і вбрання. Розглянути розвиток української народної тканини і вбрання в історичній ретроспективі від князівських часів до першої половини ХХ ст.: особливості матеріалів, які використовувались для ткацтва, ткацькі техніки, основні типологічні групи та художні особливості народних тканин; матеріали для пошиття та оздоблення народного вбрання, варіативність крою натільного, поясного, нагрудного й верхнього жіночого та чоловічого вбрання, багатоманітність поєднання окремих компонентів у комплекси. Встановити загальноукраїнські та локальні особливості українських народних тканин і вбрання; їхнє значення у традиційній обрядовості.

Вимоги до знань та вмінь.

Аспірант повинен

знати:

- історію розвитку української народної тканини та вбрання, основні аспекти їхнього історико-етнологічного дослідження;
- локальні особливості традиційних тканин та одягу українського народу;
- основні матеріали для ткацтва, пошиття й оздоблення народного вбрання;
- найбільш поширені ткацькі техніки;
- особливості народного крою;
- значення тканини і вбрання в традиційній обрядовості.

Зміст понять: матеріал, техніка, типи виробів відповідного до їхнього призначення, компоненти жіночого та чоловічого ансамблю вбрання, доповнення до вбрання, локальні особливості народної тканини та вбрання.

Вміти:

- розпізнати матеріали для виготовлення народних тканин, пошиття й декору народного одягу;
- визначити особливості декорування народної тканини та вбрання;
- диференціювати народну тканину й вбрання українців за існуючим історико-етнографічним поділом України;
- залучати до дослідження різноманітні джерела з порубіжних дисциплін (археологічні, історичні, літописні, іконографічні, етнографічні, мистецтвознавчі).

Місце в структурно-логічній схемі аспірантури (спеціалізації “етнологія”). Навчальна дисципліна “Українська народна тканина та вбрання” є складовою циклу професійної підготовки аспірантів 032 — історія та археологія (спеціалізація “етнологія”) і становить важливий компонент вивчення етнічної історії та народної культури українців. На прикладі народної

тканини та вбрання показано комплексний підхід до вивчення однієї зі сторін традиційного побуту українського народу в його зв'язках з іншими галузями традиційно-побутової культури. Продемонстровано продуктивність залучення до історико-етнологічного дослідження народної культури джерел із порубіжних дисциплін: археологічних, історичних, літописних, іконографічних, етнографічних, мистецтвознавчих.

3. Програма навчальної дисципліни: **КРЕДИТ 1. ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ** **ТКАНИНИ ТА ВБРАННЯ**

Тема 1. Вступ до дисципліни.

1. Джерела вивчення народної тканини та вбрання (археологічні, графічні, музейні пам'ятки, фотоматеріали, польові дослідження).
2. З історії дослідження української народної тканини та вбрання.

Тема 2. Тканина та вбрання часів Київської Русі.

1. Загальні відомості про тканину.
2. Конструктивні й декоративні риси вбрання.

Тема 3. Українська народна тканина й вбрання XVI — XVIII ст.

1. Тканина XVI — XVIII ст.
2. Описи іноземних мандрівників, графічні та живописні зображення як джерела вивчення особливостей тканин й вбрання XVI — XVIII ст.
3. Одяг міщан і козацької старшини.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати типи тканин та одягу часів Київської Русі у літературних джерелах.
2. Визначити основні ткані компоненти одягу у праці П'єра Де ля Фліза.
3. Окреслити характерні риси оздоблення тканин XVII — XVIII ст. на основі праці В. Зайченко «Вишивка козацької старшини».

КРЕДИТ 2. МАТЕРІАЛИ, ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА **ОЗДОБЛЕННЯ НАРОДНИХ ТКАНИН І ВБРАННЯ**

Тема 4. Матеріали для виготовлення, техніки та основні типологічні групи тканин.

1. Матеріали рослинного і тваринного походження.
2. Найважливіші техніки виготовлення.
3. Типологічні групи тканин (для пошиття одягу, інтер'єрні та господарські тканини).

Тема 5. Особливості виготовлення народного вбрання.

1. Домоткані та промислові матеріали.
2. Основні типологічні групи одягу.
3. Особливості крою жіночого та чоловічого вбрання.
4. Доповнення до ансамблю жіночого та чоловічого одягу.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити фактори, які зумовили виготовлення та декорування народних тканин та вбрання.
2. Порівняти матеріали, крій, декор основних компонентів покутського та буковинського вбрання з постійної експозиції Музею етнографії та художнього промислу ІН НАНУ.

КРЕДИТ 3. ЛОКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНОЇ ТКАНИНИ Й ВБРАННЯ СХІДНИХ, ПІВНІЧНИХ ТА ПІВДЕННИХ РАЙОНІВ УКРАЇНИ

Тема 6. Народна тканина й вбрання Слобожанщини та Півдня України.

1. Варіативність народної тканини для пошиття одягу та інтер'єру.
2. Характерні особливості жіночого та чоловічого комплексів вбрання.

Тема 7. Народна тканина й вбрання Східного, Центрального та Західного Полісся.

1. Варіативність народної тканини для пошиття одягу та інтер'єру.
2. Характерні особливості жіночого та чоловічого комплексів вбрання.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати різноманітність верхнього жіночого одягу Слобожанщини, особливості його декору.
2. Визначити основні техніки оздоблення поліських рушників.
3. На основі історичних джерел, визначити чинники, які вплинули на формування комплексів вбрання Півдня України.

КРЕДИТ 4. ЛОКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНОЇ ТКАНИНИ Й ВБРАННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ТА ЗАХІДНИХ РАЙОНІВ УКРАЇНИ

Тема 8. Народна тканина й вбрання Наддніпрянщини, Східного, Центрального та Західного Поділля.

1. Варіативність народної тканини для пошиття одягу та інтер'єру.
2. Характерні особливості жіночого та чоловічого комплексів вбрання.

Тема 9. Народна тканина й вбрання Покуття та Гуцульщини.

1. Варіативність народної тканини для пошиття одягу та інтер'єру.
2. Характерні особливості жіночого та чоловічого комплексів вбрання.

Тема 10. Народна тканина й вбрання Бойківщини, низинних районів Закарпаття та Лемківщини.

1. Варіативність народної тканини для пошиття одягу та інтер'єру.
2. Характерні особливості жіночого та чоловічого комплексів вбрання.

Тема 11. Народна тканина й вбрання Опілля та Підгір'я.

1. Варіативність народної тканини для пошиття одягу та інтер'єру.
2. Характерні особливості жіночого та чоловічого комплексів вбрання.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити основні типологічні групи інтер'єрних тканин, поширених на Поділлі.

1. Порівняти жіноче та чоловіче вбрання Гуцульщини та Покуття за матеріалами фототеки ІН НАНУ.

3. Проаналізувати особливості декору жіночого бойківського та лемківського вбрання, визначити домінуючі техніки, особливості з'ємних прикрас (з експозиції Музею етнографії та художнього промислу ІН НАНУ).

КРЕДИТ 5. НАРОДНА ТКАНИНА Й ВБРАННЯ У ЗВИЧАЯХ ТА ОБРЯДАХ

Тема 12. Традиційна тканина у звичаях і обрядах.

1. Тканини як ритуальні обереги.
2. Семантика тканини у будівництві та інтер'єрі житла.
3. Тканини у весільних, родильних, поховальних і поминальних обрядах.

Тема 13. Традиційне вбрання в звичаях й обрядах.

1. Семантика головних уборів.
2. Окремі компоненти вбрання (сорочка, крайка, кожух тощо) у весільних і поховальних обрядах.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити поліваріантне використання традиційних тканин у народних обрядах на прикладі рушників.

2. Окреслити основні компоненти народного вбрання, задіяні у весільному обряді.

4. Структура навчальної дисципліни:

Назви кредитів і тем	Кількість годин (денна форма)					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1.						
ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТКАНИНИ ТА ВБРАННЯ						
Тема 1. Вступ до дисципліни	2	2	-	-	-	-
Тема 2. Тканина та вбрання часів Київської Русі	9	2	2	-	-	5
Тема 3. Українська народна тканина й вбрання XVI — XVIII ст.	9	2	2	-	-	5
Разом за кредитом 1	20	6	4	-	-	10
Кредит 2.						
МАТЕРІАЛИ, ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ОЗДОБЛЕННЯ НАРОДНИХ ТКАНИН І ВБРАННЯ						
Тема 4. Матеріали для виготовлення, техніки та основні типологічні групи тканин	14	2	2	-	-	10
Тема 5. Особливості виготовлення народного вбрання	14	2	2	-	-	10
Разом за кредитом 2	28	4	4	-	-	20
Кредит 3.						
ЛОКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНОЇ ТКАНИНИ Й ВБРАННЯ СХІДНИХ, ПІВНІЧНИХ ТА ПІВДЕННИХ РАЙОНІВ УКРАЇНИ						
Тема 6. Народна тканина й вбрання Слобожанщини та Півдня України	14	2	2	-	-	10
Тема 7. Народна тканина й вбрання Східного, Центрального та Західного Полісся	14	2	2	-	-	10
Разом за кредитом 3	28	4	4	-	-	20
Кредит 4.						
ЛОКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНОЇ ТКАНИНИ Й ВБРАННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ТА ЗАХІДНИХ РАЙОНІВ УКРАЇНИ						
Тема 8. Народна тканина й вбрання Наддніпрянщини, Східного, Центрального та	14	2	2	-	-	10

Західного Поділля						
Тема 9. Народна тканина й вбрання Покуття та Гуцульщини	14	2	2	-	-	10
Тема 10. Народна тканина й вбрання Бойківщини, низинних районів Закарпаття та Лемківщини	14	2	2	-	-	10
Тема 11. Народна тканина й вбрання Опілля та Підгір'я	14	2	2	-	-	10
Разом за кредитом 4	56	8	8	-	-	40
Кредит 5.						
НАРОДНА ТКАНИНА Й ВБРАННЯ У ЗВИЧАЯХ ТА ОБРЯДАХ						
Тема 12. Традиційна тканина у звичаях і обрядах	9	2	2	-	-	5
Тема 13. Традиційне вбрання у звичаях й обрядах	9	2	2	-	-	5
Разом за кредитом 5	18	4	4	-	-	10
Усього годин	150	26	24			100

5. Темі лекційних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Вступ до дисципліни	2
2.	Тема 2. Тканина та вбрання часів Київської Русі	2
3.	Тема 3. Українська народна тканина й вбрання XVI—XVIII ст.	2
4.	Тема 4. Матеріали для виготовлення, техніки та основні типологічні групи тканин	2
5.	Тема 5. Особливості виготовлення народного вбрання	2
6.	Тема 6. Народна тканина й вбрання Слобожанщини та Півдня України	2
7.	Тема 7. Народна тканина й вбрання Східного, Центрального та Західного Полісся	2
8.	Тема 8. Народна тканина й вбрання Наддніпрянщини, Східного, Центрального та Західного Поділля	2
9.	Тема 9. Народна тканина й вбрання Покуття та Гуцульщини	2
10.	Тема 10. Народна тканина й вбрання Бойківщини, низинних районів Закарпаття та Лемківщини	2
11.	Тема 11. Народна тканина й вбрання Опілля та Підгір'я	2
12.	Тема 12. Традиційна тканина у звичаях і обрядах	2

13.	Тема 13. Традиційне вбрання у звичаях й обрядах	2
	Усього годин	26

6. Практичні заняття:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Тканина та вбрання часів Київської Русі	2
2.	Тема 2. Українська народна тканина й вбрання XVI — XVIII ст.	2
3.	Тема 3. Матеріали для виготовлення, техніки та основні типологічні групи тканин	2
4.	Тема 4. Особливості виготовлення народного вбрання	2
5.	Тема 5. Народна тканина й вбрання Слобожанщини та Півдня України	2
6.	Тема 6. Народна тканина й вбрання Східного, Центрального та Західного Полісся	2
7.	Тема 7. Народна тканина й вбрання Наддніпрянщини, Східного, Центрального та Західного Поділля	2
8.	Тема 8. Народна тканина й вбрання Покуття та Гуцульщини	2
9.	Тема 9. Народна тканина й вбрання Бойківщини, низинних районів Закарпаття та Лемківщини	2
10.	Тема 10. Народна тканина й вбрання Опілля та Підгір'я	2
11.	Тема 11. Традиційна тканина у звичаях і обрядах	2
12.	Тема 12. Традиційне вбрання у звичаях й обрядах	2
	Усього годин	24

6. Самостійна робота:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Тканина та вбрання часів Київської Русі	5
2.	Тема 2. Українська народна тканина й вбрання XVI — XVIII ст.	5
3.	Тема 3. Матеріали для виготовлення, техніки та основні типологічні групи тканин	10
4.	Тема 4. Особливості виготовлення народного вбрання	10
5.	Тема 5. Народна тканина й вбрання Слобожанщини та Півдня України	10
6.	Тема 6. Народна тканина й вбрання Східного, Центрального та Західного Полісся	10
7.	Тема 7. Народна тканина й вбрання Наддніпрянщини, Східного, Центрального та Західного Поділля	10
8.	Тема 8. Народна тканина й вбрання Покуття та Гуцульщини	10
9.	Тема 9. Народна тканина й вбрання Бойківщини, низинних районів Закарпаття та Лемківщини	10
10.	Тема 10. Народна тканина й вбрання Опілля та Підгір'я	10
11.	Тема 11. Традиційна тканина у звичаях і обрядах	5

12.	Тема 12. Традиційне вбрання у звичаях й обрядах	5
	Усього годин	100

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання:

1. Найдавніші відомості про ткацтво в Україні.
2. Особливості цехового ткацтва.
3. Традиційний жіночий поясний одяг: типологія, матеріали, оздоблення.
4. Відмінності між осередками українського народного килимарства.
5. Гуцульська одягова тканина: типологія виробів.
6. Особливості декоративного вирішення традиційних рушників з експозиції Музею етнографії та художнього промислу ІН НАНУ.
7. Традиційні чоловічі пояси: класифікація, функції, художні особливості.
8. Народне вбрання Лемківщини, Бойківщини, Підгір'я в акварелях Олени Кульчицької.
9. Оздоблення східноpodільського та західноpodільського комплексів народного вбрання: спільні та відмінні риси.
10. Народний верхній одяг історико-етнографічних районів Західної України.
11. Варіативність крою та оздоблення жіночих народних сорочок.
12. Особливості жіночого народного вбрання Наддніпрянщини.

8. Методи навчання:

У процесі вивчення дисципліни «Українська народна тканина та вбрання» використовуються такі методи навчання:

Аналітичний підхід, у процесі якого відбувається поділ складного об'єкта (явища) на простіші елементи, а також виокремлення в явищах властивих їм ознак, функцій, співвідношень між основними елементами тощо. Під час дослідження народної тканини та вбрання, аналітичний підхід допомагає створити передумови для систематизації і узагальнення набутих знань.

Систематизація — процес зведення розрізнених знань про предмети (явища) у єдину наукову систему. Вона ґрунтується на вивченні суттєвих зв'язків, які об'єднують предмети (явища) і спирається на класифікацію, аналіз і синтез істотних властивостей певної системи. Вихідним пунктом процесу систематизації є прийняття певних принципів, що формулюють фундаментальну ідею. У межах курсу «Українська народна тканина та вбрання» систематизація ґрунтується на твердженні про єдину українську етномистецьку традицію, поліваріантність її виявів та розвитку у різних історико-етнографічних районах.

Порівняльний і порівняльно-історичний методи забезпечують максимально ефективне засвоєння знань через залучення багатого ілюстративного матеріалу, співставлення окремих пам'яток у горизонтальному (в межах одного часового періоду) та вертикальному (застосовуючи порівняння різночасових артефактів) зрізах.

Структурний метод передбачає дослідження взаємодії елементів у загальній структурі. Підхід до об'єкту вивчення з позиції структуралізму

передбачає, по-перше, виявлення системи зовнішніх зв'язків цього об'єкту, по-друге, реконструкцію його внутрішньої структури. Він дозволяє підкреслити у виробках народного мистецтва нерозривну єдності функції, матеріалу, конструкції та декору.

Методи фіксації та реконструкції спонукають до самостійного опрацювання предмету дослідження, акцентування уваги на найбільш знакових артефактах. Застосування реконструкції передбачає проведення попереднього аналізу із наступним порівнянням та методом аналогій для отримання найбільш достовірного результату.

9. Методи контролю:

Поточний контроль знань

Лекції: Передбачають систематичний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для аспірантів є бажаним.

Модульний контроль. Результат роботи аспіранта протягом семестру складається з таких компонентів:

- Практичні заняття проводяться за заздалегідь складеним планом (**максимально 20 балів**).
- Домашня творча письмова робота обсягом 10 сторінок стандартного розміру (А 4) на одну з обраних тем, яку треба подати до кінця навчального семестру (**максимально 15 балів**).
- Підсумкове тестування наприкінці навчального семестру (**максимально 15 балів**).

Якщо за результатами рейтингового контролю аспірант отримав менше 21 балу, він не допускається до іспиту і вважається таким, що не виконав усі види робіт, які передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий аспірант має змогу скласти екзамен за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.

Екзамен

Екзамен, згідно з рішенням Вченої ради Інституту, проводиться у письмовій формі, з наступним обговоренням, за участю викладача, який вів семінарські заняття. Структура екзаменаційного білета: екзаменаційний білет складається з двох питань, які змістовно охоплюють тематику двох головних складових лекційного курсу. Оцінка на екзамені визначається розгорнутими теоретичними відповідями на ці запитання (**50 балів: 25 + 25 балів**).

Оцінювання роботи кожного аспіранта за повний курс складається з рейтингових показників (балів), які він заробив упродовж семестру (**максимальна кількість балів — 100**).

10. Розподіл балів, що присвоюється аспірантам:

Оцінювання знань аспіранта здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань за поточну успішність становить 100 балів.

Практичні заняття, поточне тестування і творча робота			Іспит	Сума
Модуль 1 (практичні заняття)	Модуль 1 (домашня творча письмова робота)	Модуль 3 (підсумкове тестування)		
20	15	15	50	100

Сумарна оцінка (сума поточних і екзаменаційних балів) виставляється за 100 бальною шкалою (університету, національною та ECTS):

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи)
90—100	A	відмінно
81—89	B	дуже добре
71—80	C	добре
61—69	D	задовільно
51—60	E	достатньо
21—50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0—20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення:

1. Програма курсу.
2. Графічні схеми.
3. Ілюстративні матеріали.

12. Рекомендована література:

Базова:

1. Матейко К. Український народний одяг. Київ: Наукова думка, 1977.
2. Никорак О.І. Українська народна тканина XIX — XX ст.: типологія, локалізація, художні особливості. Ч. 1. Інтер'єрні тканини (за матеріалами західних областей України). Львів: Інститут народознавства НАН України, 2004.

3. Стельмащук Г.Г. Українське народне вбрання. Львів: Априорі, 2013.

Додаткова:

1. Артюх Л. Ф., Балушок В. Г., Болтарович З. Є. та ін. Поділля: Історико-етнографічне дослідження. К., 1994.
2. Білан М.С., Стельмащук Г.Г. Український стрій. Львів: Вид-во «Фенікс», 2000.
3. Білецька В. Українські сорочки, їх типи, еволюція й орнаментация / В. Білецька. // Матеріали до етнології й антропології. Том XXI — XXII, частина 1. Львів: Друкарня Наукового товариства імені Шевченка, 1929. С. 43–109 с.
4. Болтарович З. Є., Будзан А. Ф., Гарасимчук Р. П. та ін. Бойківщина: Історико-етнографічне дослідження. К., 1983.
5. Бондарчик В. К., Браим И. Н., Бураковская Н., И. и др. Полесье. Материальная культура. К., 1988.
6. Борисенко В., Вишнеvsька Г., Гаврилюк Ю. та ін. Холмщина і Підляшся: Історико-етнографічне дослідження. К., 1997.
7. Булгакова-Ситник Л. Подільська народна вишивка: етнографічний аспект. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2010.
8. Вовк Х. К. Студії з української етнографії та антропології. К., 1995.
9. Врочинська Г. Українські народні жіночі прикраси ХІХ – початку ХХ ст. К.: Родовід, 2008.
10. Горинь Г. Народні шкіряні вироби українців. Витоки, становлення і розвиток традицій. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2016.
11. Гургула І. Народне мистецтво західних областей України. К.: Мистецтво, 1966.
12. Етнографічні мотиви у творчості Зеновія Кецала. Львів: Афіша, 2008.
13. Жук А.К. Сучасні українські художні тканини. К.: Наукова думка, 1985.
14. Захарчук-Чугай Р. В. Народне декоративне мистецтво Українського Полісся. Чорнобильщина. Львів, 2007.
15. Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка. Західні області УРСР. К.: Наукова думка, 1988.
16. Здоровега Н.І. Нариси народної весільної обрядовості на Україні. К.: Наукова думка, 1974.
17. Зеленин Д.К. Восточнославянская этнография. М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1991.
18. Історія декоративного мистецтва України. Київ: Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського, Том 1—4, 2006—2010.
19. Кара-Васильєва Т.В. Історія української вишивки. К.: Мистецтво, 2008.
20. Кравич Д.П., Стельмащук Г.Г. Український народний одяг ХVІІ — початку ХХ ст. в акварелях Ю. Глогоvського. К.: Наукова думка, 1988.

21. Кульчицька О. Народний одяг західних областей України (зі збірки Національного музею у Львові імені Андрія Шептицького. Альбом-каталог. Львів: Априорі, 2018.
22. Лемківщина: Історико-етнографічне дослідження. У 2-х т. Львів, 1999. Т. 1: Матеріальна культура; 2002. Т. 2: Духовна культура.
23. Матейко К. Український народний одяг. Етнографічний словник. К.: Наукова думка, 1996.
24. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. Львів: Видавництво Львівського Університету, 1969.
25. Никорак О.І. Сучасні художні тканини Українських Карпат. К.: Наук. Думка, 1988.
26. Ніколаєва Т. Український костюм. Надія на ренесанс. К.: Дніпро, 2005.
27. Полісся України. Матеріали історико-етнографічного дослідження. Львів, 1997. Вип. 1: Київське Полісся. 1994.
28. Полісся України: матеріали історико-етнографічного дослідження. – Львів, 2003. Вип. 3: У межиріччя Ужа і Тетерева. 1996.
29. Полісся України: матеріали історико-етнографічного дослідження. Львів, 1999. Вип. 2: Овруччина. 1995.
30. Причепій Т., Причепій Є. Вишивка східного Поділля: Альбом. К.: Родовід, 2007.
31. Селівачов М.Р. Лексикон української орнаментики: іконографія, номінація, стилістика, типологія. К.: Редакція вісника «Алт», 2013.
32. Сидорович С. Художня тканина західних областей УРСР. К.: Наукова думка, 1979.
33. Скрипник Г.А. Етнографічні музеї України. К., 1989.
34. Стельмашук Г.Г. Українські народні головні убори. Львів: Априорі, 2013.
35. Тищенко О. Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України XIII — XVIII ст. Київ: Либідь, 1992.
36. Українське народне декоративне мистецтво: Декоративні тканини. К.: Державне видавництво літератури з будівництва і архітектури УРСР, 1956.
37. Українське народне мистецтво: Вбрання. К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961.
38. Художні промисли України: альбом. К.: Мистецтво, 1979.
39. Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру. Л.: Свічадо, 2007.
40. Шевченко Є. Українська народна тканина: словник народної термінології. К.: Артанія, 1999.
41. Щербань А. Прядіння і ткацтво у населення Лівобережного Лісостепу України VII — початку III століття до н.е. (за глиняними виробами). Київ: Молодь, 2007.